

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 51
Godina XXVI
Maj, 2021.
[str. 179-188]

© Monos 2021

PRIKAZI I OSVRTI

Omer Ibrahimagić, *Bosanski rat i mir 1992. – 2020.*

“Monos” Gračanica 2021.

Početak ove godine Izdavačka kuća *Monos* Gračanica štampala je obimno i kvalitetno štivo – tridesetu po redu knjigu */Bosanski rat i mir, 1992.-2020./*, autora prof. dr. Omera Ibrahimagića. Riječ je o 70 naslova koji su hronološki prezentirani u dva dijela – prvi dio: 1992.-1995. i drugi dio: 1996.–A2020.

Autor je tri decenije budno pratio događaje, analizirao, duboko promišljao, elaborirao i u *dobri čas* sve to prezentirao političkom vođstvu BiH, bosanskohercegovačkoj i svjetskoj javnosti, u namjeri da se adekvatno shvati sumorna i svirepa zbilja i da se poduzimaju odgovarajuće mjere vezane za očuvanje suvereniteta i neovisnosti Bosne i Hercegovine.

U uvodnom dijelu knjige autor je naznačio uzroke koji su početkom devedesetih godina prošlog stoljeća doveli do otvorene agresije na bosanskohercegovački suverenitet i neovisnost od strane susjeda hegemonističke i velikodržavne naravi u namjeri da se razgradi i podijeli država koja pod imenom Bosna egzistira od 949 godine. *Bosna je nadživjela*, ističe dr. Ibrahimagić, *415 godina vladavine Osmanlija koji su u Bosnu donijeli vjeru Islam, za koje vrijeme Bošnjaci, ipak, nisu postali Turci, jer su ostali vjerni svom bosanskom identitetu u svojim trima vjerama. Bosna je nakon 40 godina njene vladavine ispratila i Austro-Ugarsku monarhiju na njejoj samrtničkoj postelji*. Nadalje, ističe da je Bosna ušla u Kraljevinu SHS /Jugoslaviju/ u svojim granicama, utvrđenim na Berlinskom kongresu 1878. godine i u tim granicama vratila svoj suverenitet 1918. godine i svoju državnost obnovila 25. novembra 1943. godine na Prvom zasjedanju ZAVNOBiH-a u Mrkonjić Gradu. Tada je Bosna i Hercegovina postala konstituens nove Demokratske Federativne Jugoslavije. U toj zemlji doživjela je svoje *zlatno doba, ali to nije pomoglo Jugoslaviji da preživi jer ju, kao takvu – zajednicu ravnopravnih naroda, nisu željeli Srbijanci, zapravo intelektualno i političko vođstvo Srbije*. Oni su bili, naglasila je to i Latinka Perović, *jedini narod koji je imao kapacitet da je razbije*.

U prvom dijelu knjige /12 poglavlja/ Ibrahimagić piše i problematizira brojna pitanja, počevši od naslova: *Bosna je uni-kum Europe, Obnova Islamske zajednice, Enciklopedijom protiv mržnje, Nema dileme: narod ili država*, te piše o političkoj

budućnosti Bosne, uz naglasak da *Bošnjaci ne smiju biti teroristi*. Uz to, govori o državnom uređenju Republike BiH na federalnim osnovama, genocidu u Srebrenici, o narodnoj tužbi (*Actio Popularis*)¹, *dvjema konstantama Bosne, o Srbima i Hrvatima Bosne na historijskom raskršću i o nepodijeljenom Sarajevu*.

Drugi dio knjige sadrži 65 naslova u kojima autor problematizira sve aspekte egzistencije države Bosne koja je *zajedničko dobro svih Bosanaca*, uz naglasak da je *identitet Bošnjaka ukorijenjen u zemlji Bosni*. Analiza sadržaja drugog dijela knjige ukazuje na činjenicu da je profesor Ibrahimagić, snagom nauke i struke i svog moralnog patriotskog digniteta, obuhvatio cjelinu bosanskohercegovačke sumorne stvarnosti, te da ni jednog trenutka nije pao u pesimizam i nihilizam, već je uvijek tražio i iznalazio rješenja kojima se prevladava veoma teško i složeno državno-pravno i političko stanje u Bosni i Hercegovini.

U poglavljima drugog dijela knjige autor govori o mnogim aspektima bosanskohercegovačke stvarnosti i nužnosti demokratskog dijaloga u namjeri da se neodrživo stanje kvalitetno mijenja. Piše o *bosanskom miru, demokratskoj alternativi i reintegraciji Bosne*, povratku izbjeglih i raseljenih, zaštiti ljudskih prava, odnosu bosanskih entiteta i susjednih država, zabludama pojedinih međunarodnih zvaničnika, uključenih u razrješenje/raspetljavanje *bosanskog čvora*. Naglašava da je Bosna i Hercegovina *nacionalna država Bosanaca*, da *suverenitet pripada državi, a ne entitetima* i sugerise da se izvrši kantonizacija cijele Bosne i Hercegovine.

Ibrahimagić je cjelovito, od nastanka do danas studiozno promislio dramatičnu zbilju države Bosne /BiH/, koja je imala svijetle i mračne faze svog historijskog razvoja, da bi

na kraju, početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, bila drastično, beskrupulozno i bestijalno napadnuta, ali i odbranjena, te ostala kao suverena i samostalna država koja je, uz asistenciju međunarodne zajednice, nakaradno ustrojena kao država koja nema svoju paradigmu niti u jednoj državi svijeta.

Ta višestoljetna borba za opstanak Bosne kao države je zadivljujuća i autor se pita, ali i daje odgovor zahvaljujući čemu je Bosna /BiH/ opstala kao država. On, pored ostalog, kaže da su Bosna i njeni ljudi *ostali /.../ do sljednji sebi. A to samo ona zna*. Tome bismo mogli dodati promišljanje prof. dr. Asima Mujkića, koji u Predgovoru knjige kaže: *Ostat će trajna enigma /.../ kako je moguće da se Bosna nikako ne raspadne u tom nemilosrdnom procesu trenja između dvije jake nacionalističke tektonske ploče?* Uistinu je zadivljujući taj *bosanski duh* i otpor koji je spriječio stoljetna nastojanja da se uspostavi država Srbija po mjeri Dušanova carstva i Hrvatska po mjeri Tomislavljeva kraljevstva. Ili, da se Bosna /BiH/ podijeli po aršinima Cvetkovića i Mačeka, kako je to 1939. godine za kratko vrijeme i učinjeno. U uvodu ove knjige dr. Ibrahimagić piše:

Divim ti se, Bosno, na toj svojoj izdržljivosti i snazi uvjerenja kojim si dokazala svoju dosljednost samoj sebi, pored svih zločina koje su prema tebi i tvom narodu činili tvoji susjedi, i da ostaneš ono što jesi i postaneš uzor svima oko sebe i svima onima u svijetu koji hoće da slijede tvoj put i kojima možeš biti učiteljica tolerancije i života, a ne mržnje i smrti.

Te snažne tendencije da se Bosna i Hercegovina izbriše sa geografske karte do posebnog su izražaja došle početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, o čemu je govorio i Stjepan Mesić, bivši predsjednik Republike Hrvatske. Na pitanje novinara: Šta mislite o čemu je Tuđman govorio kada je otišao

1 Riječ je o Nacrtu Narodne tužbe, koju je utor napisao 24. 7. 1995., na traženje Saveza izbjeglih i raseljenih lica BiH. Taj im je tekst poslužio kao osnova da u saradnji s drugim organizacijama izrade i podnesu Narodnu tužbu protiv Butrosa Galija i Jasušija Akašija koja je u februaru 1996. otposlata na mnoge visoke adrese u svijetu, među kojima i Međunarodnom sudu pravde u Hagu i Međunarodnom tribunalu za ratne zločine u Hagu.

nasamo razgovarati sa Miloševićem u Karađorđevu i poslije u Tikvešu, Mesić je odgovorio: *Milošević predlaže banovinske granice za Hrvatsku iz 1939. godine, plus Cazin, Kladušu i Bihać. Tome je dodao: Evo, Franja, ti uzmi Cazin, Kladušu i Bihać, to je tzv. turska Hrvatska.* Na pitanje Mesića upućeno Tuđmanu, šta će o tom reći Alija Izetbegović, Tuđman je odgovorio: *Alija nema šta reći kad se srpske i hrvatske škaru slože.* Mesić mu je na to rekao: *Franjo, pa to je rat!* Tuđman je svoje stavove završio riječima: *Stipe, ne znaš povijesne silnice!*² Ovu digresiju smo napravili da bismo pokazali da je Bosna i Hercegovina bila osuđena na nestanak, drastičnu podjelu i prisajedinjenje njene teritorije Srbiji i Hrvatskoj nakon prvih višestranačkih izbora, provedenih na prostoru SFRJ 1990. godine.

Svoj kritički odnos, vezan za pojam o konstitutivnosti naroda, piše Ibrahimagić, izmislili su Tuđman i Milošević '93. godine u svom projektu mirovnog plana sa tri republike, uz napomenu da Bosnu i Hercegovinu nisu konstituirala tri njena autohtona naroda, jer je Bosna postojala kada su u njoj živjeli samo Bošnjani. *Ova tri naroda su nastala samoopredjeljenjem bosanskih pravoslavaca da budu Srbi, bosanskih katolika da budu Hrvati, a bosanskih muslimana da budu Bošnjaci u toku 20. stoljeća. Zato su oni konstitucionalni, a ne konstitutivni, nisu ništa konstituisali, jer je Bosna u srednjem vijeku bila država, država Bošnjana različitih vjera /Bosanski identitet i suverenitet/. Dakle, narodi u Bosni i Hercegovini su porijeklom autohtoni, a ustavno konstitutivni,* piše Omer Ibrahimagić. Kada je riječ o rodnom naslijeđu Bosanaca, ističe autor, treba imati u vidu da današnji Bosanci, bez obzira na vjeru i etničku pripadnost, prema naučno utvrđenim činjenicama Instituta za istraživanje genetskog porijekla evropskih naroda /IGENEA/ u Ženevi, imaju sedimentirano rodno naslijeđe: Ilira 40%, Gota 20%,

Kelta 15%, Slavena 15%, Huna 6% i Trečana 4%.

Sve ovo navodimo da bismo pokazali koliko je volje i umijeća, konzistentnog napora, uložio autor koji je, kao političko-pravni ekspertni analitičar, temeljito sveobuhvatno spoznao i elaborirao bosansku historiju na prostorima šireg regiona i svijeta. U svojim analizama, Ibrahimagić sugerije, predlaže, pa i imperativno naglašava šta treba činiti, posebno u slučajevima u kojim alternativna rješenja ne bi smjela postojati. Primjera radi, u sadržaju naslovljenom sa *Dvije konstante Bosne*, on kaže: *Mi ne smijemo dozvoliti da u bilo kakav međunarodni sporazum uđe da bilo koji od naša tri naroda u Bosni ima ekskluzivno pravo na najmanji djelić bosanskog državnog teritorija samo za sebe i da bosansku zemlju proglašava srpskom, hrvatskom ili bošnjačkom.*

Ono što je posebno važno, ističe dr. Saša Leskovic, recenzent ove knjige, jeste obilje istorijskih činjenica, još uvijek nedovoljno poznatih čitalačkoj publici. /.../ Ibrahimagić često poseže za istorijskim argumentima u potvrđivanju svojih teza i izvođenju znanstvenih rezultata svojih ustavno-pravnih rasprava. To je do posebnog izražaja došlo u sadržajima: *Državna i nacionalna vertikala Bosne i Bošnjana, Bosanska državnost, Hiljadu godina zemlje, Dan bosanskog svitanja* i brojnim drugim naslovima.

Kada je riječ o temeljnim vrijednostima Bosne i Hercegovine, prof. Ibrahimagić piše da su to: država BiH, građani/državljeni i bosansko društvo. Građani/državljeni su *politički narod* i treba razlikovati politički narod /Bosance/ od njihovih etničkih odrednica koje imenujemo: Bošnjaci, Srbi, Hrvati i drugi. Dakle, u Bosni i Hercegovini žive Hrvati, Srbi i Bošnjaci, koji zajedno sa nacionalnim manjinama čine političku naciju građana/državljana Bosne, međunarodno priznate nezavisne i suverene države Bosne i Hercegovine. Samo

2 Intervju Stjepana Mesića Pressingu, TV N1, 8.januara 2020. godine

tu historijsku činjenicu treba unijeti u Ustav BiH i imat ćemo 'mirnu Bosnu', državu Bosanaca na putu ka Evropskoj uniji.

U članku *Obilježavanje narodnog i državnog identiteta BiH*, autor ističe značaj 25. 11. 1943. godine kada je obnovljena državnost Bosne i Hercegovine, datuma kojim se obilježava Dan državnosti. S obzirom da oko ovog datuma ne postoji koncenzus na nivou države, Ibrahimagić sugerise da se bosanskohercegovački identitet može pronaći u srednjovjekovnoj državi Bosni. U tom slučaju bi u prvi plan došao 29. avgust 1189. godine, kada je potpisana Povelja o slobodi trgovanja između bosanskog bana Kulina i Dubrovčana. I danas mnogi historičari tu Povelju vide kao rodni list bosanske državnosti. To nipošto ne bi umanjilo značaj 25. novembra – datuma kada je obnovljena državnost Bosne, odnosno Bosne i Hercegovine. To je on eksplicite elaborirao u naslovu *Bosanska srednjovjekovna država temelj je moderne bosanske državnosti i prava Bosanaca da se smatraju suverenim političkim narodom Bosne i Hercegovine*.

Svojim naučnim i stručnim znanjem i autoritetom dokazanog patriote, obraćao se prof. Ibrahimagić političkom vodstvu Bosne i Hercegovine, dajući im smjernice šta i kako da rade da bi se uspješno i brže prevladale bosanskohercegovačke aporije koje ponekada izgledaju bezizlazne. Otuda i njegova konstatacija: *Bosna je odbranjena, a nije oslobođena*. On na vidjelo iznosi *Vestendorpove zablude*, upućuje kritiku Međunarodnoj zajednici, ukazuje na političko-pravna protivrječja u primjeni Dejtonskog sporazuma itd.

Autor ove knjige je problematizirao mnoštvo pitanja i problema, prijedloge i ute-

meljene primjedbe daje svima–i onima koji *nasrću*, i onima koji *posrću* posebno onima koji su primarni uzročnici bosanskohercegovačkog općeg stradalništva i koji uvijek krivicu pokušavaju pronaći u nekom izvan sebe. Kada govori o Ustavu BiH, naglašava da *nije sve do Ustava Bosne i Hercegovine, već i do nas i naših političara kojima smo dali naše povjerenje. Nije naš Ustav kvazi-ustav, već na našu nesreću što je dospio u ruke naših kvazi-političara da ga oni primjenjuju u praksi*.

Na kraju svoje recenzije, doc. dr. Saša Leskovic ističe da je knjiga "Bosanski rat i mir" prof. Ibrahimagića od monumentalne vrijednosti – po dalekosežnosti značenja njegovih poruka, po bogatstvu građe, po čistoti, uvjerljivosti i argumentovanosti iznesenih zaključaka. Ova knjiga pruža donosiocima političkih odluka, djelatnim intelektualcima, osviještenoj i naprednoj omladini i budućim ideolozima probosanskih političkih snaga, riznicu rješenja za racionalan i pravedan društveno-politički sistem i nudi formulu za eliksir za zdrav i dug život naše domovine Bosne i Hercegovine.

Na kraju, treba posebno naglasiti da je ovom knjigom akademik Ibrahimagić ovjekovječio Bosnu i Hercegovinu i ostavio /za sva vremena/ snažan naučno-humanistički trag, po čemu će biti upamćen kao čovjek čiste i mirne savjesti spram svoje domovine, kojoj je dao sebe, svoje znanje i umijeće, čestitost i dostojanstvo čovjeka kosmopolite. Ta njegova istrajna intelektualna borba za Bosnu i Hercegovinu je bez presedana u bosanskohercegovačkoj pravnoj, političkoj i socijalnoj misli.

Prof. dr. Edhem Muftić